

Aðalstefnda, Elinborg Kjartansdóttir, persónulega og f.h. einkafirma síns, Videóheimsins, skal vera sýkn af kröfu aðalstefnenda, Laugarásbíós og Háskólabíós, um miskabætur.

Aðalstefnda, Elinborg Kjartansdóttir, greiði kr. 4.000,00 í sekt til ríkissjóðs en sæti til vara 5 daga varðhaldi ef sektin verður eigi greidd innan 4 vikna frá birtingu dóms þessa.

Myndband aðalstefndu með kvikmyndinni The Hunter skal upptækt endurgjaldslaust til aðalstefnenda.

Gagnstefndu, Laugarásbíó og Háskólabíó, skulu vera sýkn af kröfum gagnstefnanda, Elinborgar Kjartansdóttur, í gagnsök.

Aðalstefnda, Elinborg Kjartansdóttir, persónulega og vegna einkafirma síns, Videóheimsins, greiði in solidum aðalstefnendum, Laugarásbíói og Háskólabíói, kr. 25.000,00 í málskostnað, bæði í aðalsök og gagnsök.

Dómi þessum ber að fullnægja innan 15 daga frá lögbirtingu hans að viðlagðri aðför að lögum.

Föstudaginn 6. júní 1986.

Nr. 41/1985. **Samvinnutryggingar g/t**

(Gunnar M. Guðmundsson hrl.)

gegn

**Húsfélaginu Skarðsbraut 7, 9 og 11,
Akranesi**

(Ragnar Aðalsteinsson hrl.)

Vátryggingarsamningur. Sératkvæði.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Magnús Þ. Torfason, Guðmundur Skaftason, Halldór Þorbjörnsson, Magnús Thoroddson og Sigurgeir Jónsson.

Áfrýjandi skaut máli þessu til Hæstaréttar með stefnu 8. mars 1985. dómkröfur hans eru þær, að hann verði sýknaður af öllum

kröfum stefnda og honum gert að greiða áfrýjanda málskostnað bæði í héraði og fyrir Hæstarétti.

Dómkröfur stefnda eru þær, að hinn áfrýjaði dómur verði staðfestur og áfrýjanda gert að greiða stefnda málskostnað fyrir Hæstarétti.

Með skírskotun til forsendna hins áfrýjaða dóms ber að staðfesta hann.

Eftir þessum málalokum verður áfrýjandi dæmdur til að greiða stefnda málskostnað fyrir Hæstarétti, er þykir hæfilega ákveðinn 25.000,00 krónur.

D ó m s o r ð:

Hinn áfrýjaði dómur á að vera óraskaður.

Áfrýjandi, Samvinnutryggingar g/t, greiði stefnda, Húsfélaginu Skarðsbraut 7, 9 og 11, Akranesi, 25.000,00 krónur í málskostnað fyrir Hæstarétti.

Dómi þessum ber að fullnægja að viðlagðri aðför að lögum.

S é r a t k v æ ð i

**hæstaréttardómaranna Magnúsar Þ. Torfasonar og
Sigurgeirs Jónssonar.**

Í vátryggingarskilmálum áfrýjanda fyrir húseigendatryggingu, sem giltu fyrir 1. janúar 1983, sagði um vatnstryggingu að hún bætti tjón á hinu tryggða sem orsakaðist af tilfallandi leka úr m.a. frárennslisleiðslu, sbr. D-lið 3. greinar skilmálanna. Samkvæmt 4. grein skilmálanna var þó undanskilið ábyrgð áfrýjanda tjón sem orsakast af:

„A. Úrkomu (rigningu, snjókomu) flóðum (sjávarflóðum og öðru) snjóbrád eða regnvatni frá þak- eða niðurfallsrennum eða svölum.

B. Ef vatn þrýstist upp úr skolp- eða frárennslislögnum eða ef skolppípur geta skyndilega ekki flutt allt það vatn er að berst, þó með undantekningu, ef leiðsla stíflast eða springur innanhúss.“

Auk þessa voru í C-lið 4. greinar ákvæði um að tryggingin bætti ekki tjón sem orsakaðist af náttúruhamförum eftir því sem þar sagði nánar.

Framangreind ákvæði í staflíðum A og B í 4. grein váttryggingarskilmálanna verður að skilja svo að samkvæmt A-lið hafi tjón af úrkomu, flóðum og snjóbráð almennt verið undanskilið ábyrgð áfrýjanda en ákvæði B-liðar hafi jafnframt leitt til hins sama í þeim sérstöku tilvikum er tjón af þessu varð með þeim hætti að vatn þrýstist upp úr skolp- eða frárennislögnum. Auk þessa tóku hvort undanþáguákvæðanna um sig einnig til tjónstilvika sem hitt náði ekki til.

Í váttryggingarskilmálum áfrýjanda, sem tóku gildi 1. janúar 1983, var tryggingarsvið vatnstjónstryggingarinnar þannig afmarkað í 1. grein að það tók nú til tjóns á hinni tryggðu húseign vegna tilfallandi leka úr vatnsleiðslum, hitakerfi og frárennislögnum sem í byggingunni voru svo og vatnstjóns sem yrði þegar vatn flæddi úr hreinlætistækjum vegna mistaka eða bilunar á þeim. Í 3. grein segir síðan um undanskilda áhættu að ekki verði bætt „tjón af völdum úrkomu, flóða eða snjóbráðar.“ Ákvæði er svari til B-liðar 4. greinar eldri skilmála er hins vegar ekki þar að finna. Niðurfelling þessa sérstaka undanþáguákvæðis verður þó, samkvæmt því sem fyrr var greint um hina eldri skilmála, ekki talið hafa leitt til þess að vatnstjón af völdum úrkomu og flóða, sem atvikast með þeim sérstaka hætti að vatn þrýstist upp úr frárennislögnum, væri ekki lengur undanþegið ábyrgð áfrýjanda þar sem undanþáguákvæðið í hinum nýju váttryggingarskilmálum tekur einnig til þessa.

Telja verður að tjón það, sem áfrýjandi er krafinn bóta fyrir í málinu, sé fyrst og fremst að rekja til mikillar úrkomu svo sem segir í héraðsdómi. Ber því að sýkna áfrýjanda af kröfum stefnda svo og dæma stefnda til greiðslu málskostnaðar bæði í héraði og fyrir Hæstarétti.

Dómur bæjarþings Reykjavíkur 13. febrúar 1985.

Mál þetta, sem tekið var til dóms að loknum munnlegum málflutningi 18. janúar sl., er höfðað hér fyrir þinginu með stefnu birtri 18. október 1984 af Gísla Gíslasyni hdl., nnr. 2667-6037, f.h. Húsfélagsins Skarðsbraut 7, 9*og 11, gegn Samvinnutryggingum g.t., Ármúla 3, Reykjavík.

Dómkröfur stefnanda eru þær að stefndi greiði váttryggingarbætur að fjárhæð kr. 75.569,00 auk 22% ársvaxta frá 21. ágúst 1984 til greiðsludags og málskostnaðar.

Stefndi krefst sýknu af kröfum stefnanda og málskostnaðar úr hans hendi.

Að ósk aðilja var málið nú sótt og varið um skaðabótaábyrgð stefnda eingöngu, skv. 4. mgr. 71. gr. laga nr. 85/1936.

Málavextir:

Á Akranesi hafa verið reist nokkur fjölbýlishús í röð við Skarðsbraut og er eitt þeirra húsið nr. 7-11, og annað er húsið nr. 17 og 19, en eitt fjölbýlishús er á milli þeirra. Um morguninn laugardaginn 22. janúar 1983, eftir miklar rigningar í leysingum, urðu íbúar hússins að Skarðsbraut 7-11 þess varir að vatn flæddi upp um niðurföll í kjallara hússins. Þegar var hafist handa við að koma í veg fyrir að vatn kæmist upp um niðurföllin og jafnframt byrjað að dæla vatninu úr kjallaranum, og var til þess fenginn m.a. dælubúnaður frá Akranesbæ. Dæling gekk í fyrstu treglega, en eftir að lokað hafði verið frárennislögn hússins þar sem hún kemur í stofnlögn gekk vel að dæla vatninu burtu. Þegar dælingu var lokið kom í ljós að nokkrar skemmdir höfðu orðið vegna vatnsins, en mesta tjónið var fólgið í því að epoxy-málning á gólfum kjallarans hafði flagnað upp. Samskonar tjón hafði orðið vegna sama atburðar í húsinu nr. 17-19. Húseigendur höfðu keypt húseigendatryggingu hjá stefnda, og komu umboðsmenn stefnda og skoðuðu tjónið og gerðu um það skýrslu.

Málsástæður og lagarök:

Stefnandi byggir kröfu sína á hendur stefnda á því að með breytingum þeim, sem gerðar hafi verið á tryggingarskilmálum og gildi hafi tekið þann 1. janúar 1983, hafi stefndi beinlínis lofað að bæta tjón sem yrði vegna þess að flæddi upp úr frárennislögn hússins eins og þarna hafi gerst. Húseigendatrygging stefnda sé samsett trygging og gildi um hana skilmálar nr. 49. Fyrsti kafli skilmálanna sé um vatnstryggingu á húsinu og hafi hann í skilmálum þeim sem gilt hafi fyrir 1. janúar 1983 verið 5 greinar, og hafi í 4. gr. sagt að félagið myndi ekki bæta tjón sem yrði af völdum þess að vatn þrýstist upp úr skolp- eða frárennislögnum eða ef skolppípur gætu skyndilega ekki flutt allt það vatn er að berst, þó með þeirri undantekningu ef leiðsla stíflist eða springi innan húss. Í skilmálum fyrir sömu tryggingu, sem tekið hafi gildi hinn 1. janúar 1983, hafi ákvæði þetta verið felld niður og ljóst sé því að félagið hafi ekki lengur undanskilið sig áhættu af slíku tjóni. Þessi breyting stefnda sjálfs á eigin skilmálum hafi því verið að fella niður ákvæði um að undanþiggja sérstaklega tilgreindan atburð og þar með hafi stefndi tekið að sér að bera áhættu á þessu og að bæta tjón einmitt af þessu ef það einhvern tímann myndi gerast. Önnur tryggingarfélög hafi

ekki felld niður sambærileg ákvæði í sínum skilmálum og hafi því hið stefnda félag, eitt tryggingarfélag, tekið að sér að bera slíka áhættu eftir breytinguna á skilmálunum sem stefndi hafi einhliða gert.

Úrkoman, sem leitt hafi til þess að vatn hafi hækkað í frárennslisrör- unum, hafi ekki verið svo mikil að unnt sé að segja að hún hafi valdið flóðum í kjallaranum, heldur hafi hér verið um að ræða venjulega úrkomu miðað við árstíma. Í ljós sé leitt að orsök flóðanna í kjallaranum hafi verið að sandstíflur hafi hlaðist upp í frárennslislögnum og því hafi verið tregða á rennsli. Hefði þessi sandur ekki verið í lögnunum hefði ekki komi til þess að vatnið flæddi inn í kjallarann, enda hafi bæjaryfirvöld eftir þetta haldið lögnunum nokkurn veginn sandlausum og atburðurinn hafi ekki endurtekið sig þrátt fyrir svipað veður. Stefndandi byggir þess vegna á því að tjónið hafi ekki orðið „af völdum úrkomu, flóða eða snjóbráðar“, því að þar sé átt við úrkomu inn í hús sem ekki heldur vatni og flóð í venjulegri merkingu orðsins, þ.e. þegar sjór, ár eða vötn flæða yfir bakka sína. Þetta tilvik eigi ekki við um slíkt, þetta sé sérstakt, afmarkað tilvik sem ekki snerti þá spurningu hvort húsið geti staðið af sér veður og vatn. Ekki hafi þetta heldur verið náttúruhamfarir enda hafi eingöngu flætt upp um niðurföll í kjöllum þessara tveggja fjölbýlishúsa.

Stefndandi leggi áherslu á það að túlka beri skilmála stefnda honum sjálf- um í óhag, þar sem vafi sé, enda hafi stefndi sjálfur staðið einn að þeim. Stefndi beri þá skyldu að hafa orðalagið svo skýrt sem unnt er og það sé orðalag skilmálanna sem gildi og lúti þröngri skýringu. Viðurkennt sé í váttryggingarétti að óskýra skilmála beri að túlka tryggingartaka í hag.

Stefndi byggir sýknukröfu sína á því að samkvæmt skilmálum tryggingar- innar sé umrætt tjón undanþegið bótaábyrgð. Deiluefnin í máli þessu varði tvær spurningar: Hverjar voru orsakir tjónsins? og Hvert er váttryggingar- sviðið? Um orsakir tjónsins sé það upplýst að vatn hafi flætt inn í kjallar- ann úr stofnlögn bæjarins. Jörð hafi verið frosin á þessum tíma en gert hafi mikla rigningu og slagveður. Jörðin hafi þá ekki tekið við úrkomu- vatninu sem því hafi runnið niður í lagnir eingöngu og þær hafi ekki haft undan. Á sama tíma hafi ár flætt í Borgarfirði og tjón hafi orðið víða um Vesturland og Vestfirði í þessu sama óveðri sem hafi verið náttúruham- farir. Orsakir tjónsins hafi því verið allt í senn úrcoma, flóð og snjóbráð. Því sé mótmælt sem ósönnuð að sandur í frárennslislögnum hafi myndað stíflu og því hafi rörin ekki haft undan. Jafnvel þótt slík stífla hafi myndast hefði það ekki skipt máli og ekki komið að sök. Það hafi verið þessi óhemjurigning og aðrar aðstæður sem hér hafi skipt sköpum og verið orsök tjónsins.

Slík orsök sé beinlínis tilgreind í 3. gr. núgildandi váttryggingarskilmála og sé slíkt tjón undanþegið bótaábyrgð. Fyrsti kafli váttryggingarskilmál-

anna fjalli um vatnstjón og að venju sé í 1. gr. gerð grein fyrir váttryggingarsviðinu. Þar segi að vatnstjónstrygging bæti tjón á hinni tryggðu húseign vegna tilfallandi leka úr vatnsleiðslum sem í byggingu sé, svo og hitakerfi og frárennislögnum. Í 3. gr. skilmálanna sé síðan fjallað um undanskildar áhættur, þ.e. tjónstilvik sem félagið undanþiggi sig bótaábyrgð á. Þar segi að félagið bæti ekki tjón af völdum úrkomu, flóða eða snjóbráðar og ekki heldur af völdum náttúruhamfara en orsakir þessa tjóns hafi einmitt verið þær.

Stefndi bendir á að samkvæmt eldri skilmálum, sem fallið hafi úr gildi í árslok 1982, hefði viðlíka tjón og hér um ræði ekki verið bótaskyld, hvað sem orsökum hafi liðið. Þó hafi sú undantekning verið gerð í ákvæðinu, sem verið hafi B liður þáverandi 4. gr. skilmálanna, að tjón af vatni sem þrýstist upp úr skolp- eða frárennislögnum hafi verið bótaskyld ef leiðsla stíflaðist eða sprakk innan húss. Þetta gamla ákvæði hafi verið svo tor-skiljanlegt að skilmálarnir hafi verið lagfærðir og gerðir einfaldari og skiljanlegri til þess að tryggingartakar læsu þá og skildu. Í máli þessu sé viðurkennt af hálfu stefnanda að þetta tjón hefði ekki verið bótaskyld eftir eldri skilmálum og ekki heldur eftir skilmálum neinna annarra tryggingarfélaga. Með lagfæringu og einföldun á skilmálunum hafi hið stefnda félag alls ekki ætlað að gera slíkt tjónstilvik bótaskyld, enda sé það hvergi gert og stefnandi hafi enga ástæðu haft til þess að ætla að stefndi hafi með þessum lagfæringum ætlað að auka tryggingarsviðið. Aukið tryggingarsvið hefði kallað á aukin iðgjöld sem ekki hafi verið tekin hér. Kjarni málsins sé að skilmálar félagsins taki ekki til tjóna er verði af völdum utanaðkomandi vatns, heldur aðeins vatns úr vatnskerfi hússins.

Niðurstaða:

Upplýst er og óumdeilt í máli þessu að vegna mikillar úrkomu og leysinga yfir frosinni jörð hafi vatn streymt að húsi stefnanda á Akranesi eftir yfirfullu holræsakerfi bæjarins og upp um niðurföll í kjallara hússins og valdið þar tjóni.

Hið stefnda félag tók með váttryggingu sinni að sér að bæta tjón á húseigninni „vegna tilfallandi leka úr vatnsleiðslum, hitakerfi og frárennislögnum“, svo og „vatnstjóns sem verða þegar vatn flæðir úr hreinlætistækjum vegna mistaka eða bilunar á þeim.“ Frá þessari aðalreglu um váttryggingarsviðið er gerð þessi undanþága: „Undanskildar áhættur. Félagið bætir ekki tjón af völdum úrkomu, flóða eða snjóbráðar. Tjón af völdum náttúruhamfara bætist ekki. Sjá einnig 21. gr.“

Í eldri váttryggingarskilmálum voru reglurnar um undanskildar áhættur orðaðar á annan hátt:

„Félagið bætir ekki tjón, sem orsakast af neðangreindum ástæðum:

A.

Úrkomu (rigningu, snjókomu) flóðum (sjávarflóðum og öðrum), snjóbráð eða regnvatni frá þak- eða niðurfallsrennum eða svölum.

Ef vatn þrýstist upp úr skolp- eða frárennislögnum eða ef skolppipur geta skyndilega ekki flutt allt það vatn er að berst, þó með þeirri undantekningu, ef leiðsla stíflast eða springur innanhúss.“

Og í hinum eldra C. lið var fjallað um náttúruhamfarir og styrjaldir sérstaklega.

Ekki er annað upplýst en að hinir prentuðu skilmálar félagsins séu hið eina sem í milli aðilja fór varðandi gildissvið váttryggingarinnar við framlengingu váttryggingarsamningsins 1. janúar 1983, og velta því úrslit málsins á túlkun á orðalagi þeirra.

Þegar bornir eru saman núgildandi skilmálar og hinir, sem í gildi voru til 1. janúar 1983, verður að telja að félagið hafi áður gert greinarmun á tjóni af völdum úrkomu, flóðum og snjóbráð annarsvegar og þessu sérstaka tjónstilviki hinsvegar, þ.e. „ef vatn þrýstist upp úr skolp- eða frárennislögnum“. Þessa tjónstilviks var getið í sérstöku ákvæði og sérstaklega tekið fram að félagið undanskildi sig áhættu af því en ákvæðið var felld niður í gerð nýrra skilmála félagsins án nokkurra skýringa til tryggingartaka. Þegar þetta er virt verður að telja að hið sérstaka tjónstilvik, sem félagið beinum orðum undanskildi áhættu sinni en felldi niður í núgildandi skilmálum, hafi þar með ekki lengur verið undanskilið.

Orsök tjóns stefnanda var ekki úrkoma á húsið, flóð eða snjóbráð í venjulegum skilningi þeirra orða, heldur beinlínis hitt, að vatn þrýstist upp úr skolp- eða frárennislögnum“, sem félagið undanskildi ekki lengur frá áhættum sínum. Því verður fallist á með stefnanda að hið stefnda félag beri bótaábyrgð á tjóni þeirra.

Verður hið stefnda félag því dæmt bótaskyldt gagnvart stefnanda og verður því gert að greiða stefnanda málskostnað sem ákveðst kr. 15.000,00.

Garðar Gíslason borgardómari kvað upp dóminn.

D ó m s o r ð:

Stefndi, Samvinnutryggingar g.t., er bótaskyldur gagnvart stefnanda, Húsfélaginu Skarðsbraut 7-11, Akranesi, vegna vatnstjóns 22. janúar 1983.

Stefndi greiði stefnanda kr. 15.000,00 í málskostnað innan 15 daga frá lögbirtingu dómsins að viðlagðri aðför að lögum.